

פרשת תזריע - פרק כ"ו

שַׁעַר הַשַּׁבָּת

גודל העונש של המחלל קדושת השבת מש"ס, ומדרשים, זוהר הקדוש, והפוסקים

- (א) נשים מתות ילדות בעון שמכבסות צואת בניהם בשבת.^א
(ב) בעון חילול שבת חיה ועה רבה, ובהמה כלה, ובני אדם מתמעטין.^ב
(ג) אין הדליקה מצויה אלא במקום שיש חילול שבת.^ג
(ד) לא חרבה ירושלים אלא בשביל שחיללו בה את השבת.^ד
ה (רבי שמעון בן יוחאי כד הוה חמי לאימיה משתעיא סגין בשובתא הוה אמר לה אימא שובתא היום.^ה
ו) מקבלין קרבנות מפושעי ישראל כדי שיחזרו בתשובה חוץ מן המומר, והמנסך יין, והמחלל שבת בפרהסיא, אלמא עבודה זרה ושבת כי הדדי נינהו.^ו
ז) שבת חמירא ולא אתי לזלולי בה.^ז

(א) שבת ל"ב

(ב) שבת ל"ג.

(ג) שבת דף (ק"ט:).

(ד) שם.

(ה) ירושלמי שבת (דף ט"ו, ג').

(ו) עירובין (דף ס"ט).

(ז) ביצה (דף ל"ו).

קנד שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו ועונש

ח) בערב שבת לא היו מתעניין מפני כבוד השבת קל וחומר בשבת עצמה.^ח

ט) יכול יהא כבוד אב ואם דוחה שבת, תלמוד לומר איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו.^ט

י) ליראה את ד' אלקיך כל הימים אלו שבתות וימים טובים.^י

יא) המטיל אימה יתירה בתוך ביתו סוף בא לחילול שבת.^{יא}

יב) בהני תלת מיילי נחתי בעלי בתים מנכסיהון, דסיירי נכסייהו בשבתא, ודקבעי סעודתייהו בשבתא בעידן בי מדרשא.^{יב}

יג) נהר סמבטיון מוכיח על שמירת השבת.^{יג}

יד) חסידים הראשונים לא היו משמשים אלא בד' בשבת שלא יבאו נשותיהן לידי חילול שבת.^{יד}

טו) כל מי שאינו משמר את השבת אצלכם [בעולם הזה] ברצונו כאן הוא משמר אותו בעל כרחו.^{טו}

טז) אם יבאו עכו"ם ויאמרו לכם למה אתם עושים את יום השבת, אמרו להם ראו שאין המן יורד בשבת.^{טז}

ח) תענית (דף כ"ז).

ט) יבמות דף ה'.

י) יבמות (דף צ"ג).

יא) גיטין (דף ר').

יב) גיטין (דף ל"ה).

יג) סנהדרין (דף ס"ה:).

יד) נדה (דף ל"ח:).

טו) (בראשית רבה (י"א י').

טז) שמות רבה (פרק כ"ה ט"ו).

שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו ועונש קנה

(ז) אמר המן אם אתה מבקש לעקור אותם [ישראל] עקור את השבת ובטל אותה ואחר כך אתה מכלה אותם.^ז

(ח) טור שמעון חרב משום שהיו משחקין בכדור בשבת.^ח

(ט) חילול שבת אחד מגי' עונות שמגלגלין בהם על עושיהן את כל העונות.^ט

(כ) לא חרבה ירושלים עד שהעלימו עיניהם מן השבת.^כ

(כא) המחלל שבתות אף על פי שיש בידו תורה ומעשים טובים אין לו חלק לעולם הבא.^{כא}

(כב) אם חללתם השבת מעלה אני עליכם כאילו חיללתם כל המצות.^{כב}

(כג) המחלל את השבת מעיד לפני מי שאמר והיה העולם שלא ברא עולמו בשהי ימים ולא נח בשביעי.^{כג}

(כד) המחלל השבת מאכילין אותו גחלי רתמים.^{כד}

(כה) כל זמן שאדם מכבד אביו ואמו אין חטא של חילול שבת ולא שאר שום חטא בא על ידו.^{כה}

(כו) מעשה באדם אחד שהיתה לו פרה וחורשת בכל יום וכשהגיע יום השבת מניח אותה, לימים ירד אותו הצדיק

(ז) אסתר רבה (ז').

(ח) איכה רבה (ב' ג').

(ט) מדרש תנאים (דברים ה').

(כ) מדרש תנאים (דברים ה').

(כא) אבות דרבי נתן (פרק כ"ו).

(כב) מדרש רבה שמות (פרק כ"ה).

(כג) מכילתא (פרשת יתרו).

(כד) פענח רזא.

(כה) תדבא"ר רבי כ"ו.

קנו שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו ועונש

מנכסיו והוצרך למכור השור לעכו"ם, וכשהגיע יום השבת לא רצה השור לחרוש כמנהגו גם אחר שהכהו העכו"ם מכות רבות ורעות מקודם, בא לו העכו"ם לישראל המוכר שיטול את שורו, מיד הבין הצדיק ולחש לתוך און השור שמעכשיו הוא ברשות העכו"ם וחובה עליו לעשות מלאכת בעל הבית גם בשבת ומיד עמד מוכן לעשות מלאכתו, העכו"ם חשש שמא מעשי כשפים ולא הניח הצדיק עד שהגיד לו כל המאורע, כיון ששמע העכו"ם כך נבהל ונזדעזע ונשא קל וחומר בעצמו ואמר, מה זאת שאין לה לא דעת ולא תבונה הכירה את בוראה, ואני שבראני הקדוש ברוך הוא בצלמו ובדמותו ונתן לי דעה ובינה לא יהיה ראוי לי להכיר את בוראי, מיד חזר ליראת שמים וזכה ללמוד תורה ונקרא רבי חנינא בן תורתא.

(פסיקתא דר"כ פכ"ד, מדרש עשרת הדברות)

שַׁעַר יִרְאָת שָׁמַיִם

כל מאן דאיהו דחיל חטאה אקרי אדם כו' (כל מי שהוא ירא חטא נקרא אדם).

(זוהר חלק ג' קמ"ה)

ביותר יוכל האדם לראות רוממות אל בהביטו השמים ורואה הכוכבים במסילותם על משמרותם מזהירים בזוהר אורם, ומזה יבוא לאדם יראה להבין רוממותו יתברך.

(נועם אלימלך פרשת לך)

ראשית חכמה יראת ה', באם יש לאדם רק קצת חכמה יכול הוא להגיע ליראת ה', שכל טוב לכל עושיהם, אולם בשביל לקיים תרי"ג מצוות צריכים להשקיע הרבה ראש ושכל טוב.

(שיחות החפץ חיים)

שַׁעַר הַגְּלָגָלִים

בו יבואר עניני גלגולים איך שכמעט כל אחד בא בגלגול,
ופרטי סדר הגלגולים, וסוד הגלגול, ואיך לתקן שלא
יתגלגל עוד הפעם שהיסורים קשים מאוד וקשה מאוד לבא
לידי תיקון

יש נשמות שמתגלגלים ביהודים, ויש שמתגלגלים בגוים
רחמנא ליצלן, ועוד כמה בחינות בגלגול

גם מי שלא עסק בפרד"ס שהם פשט רמז דרוש סוד, יחזור
להתגלגל כדי לקיים כולם

ובחסד לאברהם (שם מעין ה') כתב: ודע כי מי שנתגלגל
מפני שנתעצל מלקיים המצוה ולא קיימה, זהו
יותר מובטח שלא יחטא, אבל מי שבא לידו לעשות מצוה
ולא עשאה ועבר עליה זה ודאי אינו מובטח שלא יחטא.
ומי שלא נשלם בכל התרי"ג מצות במעשה בדיבור
ובמחשבה יתגלגל בהכרח. גם מי שלא עסק בפרד"ס שהם
'פשט' רמז' דרוש' סוד' יחזור להתגלגל לקיים כולם, עד
כאן לשונו.

ושם (נהר כ'): הענין כי תחלה תבא הנפש מיום הלידה, ואם
יוכשרו מעשיו יזכה לרוח ביום שנת י"ג, ואם
יוכשרו מעשיו עוד תבא אליו הנשמה בשנת העשרים, ואם
לא יוכשרו מעשיו ישארו הנפש והרוח בלתי נשמה,
ולפעמים לא יזכה אלא אל הנפש לבדה (ונשאר) בלי רוח
ונשמה, ואחר כך נשארים הרוח ונשמה באתר מסותר ידוע
להקדוש ברוך הוא, ותחלה תתגלגל הנפש כל כך עד
שתזדכך כל צרכה, ואינה יכולה לקנות רוח עד אשר

קנח שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו ועונש

תתגלגל פעם אחרת אחר אשר נתקנה, ואז תזכה אל הרוח הראשון שלה, ואחר כך תתגלגל עם הרוח ההוא כל כך פעמים עד שיתתקן פגם הרוח גם כן לגמרי, ואז צריך שתתגלגל בפעם אחרת אחר שנתקנו ואז ישיג אל הנשמה ותתגלגל כמה פעמים עד שיתתקנו שלשתם ואז אין צורך עוד לגלגול.

ודע כי אחר שנתקנה הנפש ונתגלגלה עם הרוח לתקן את הרוח, אם יעשה איזה עון ופגם ברוח אינו נקרא פגם בנפש, כדי שנאמר שצריכה הנפש להתגלגל עוד פעם אחרת יחידית, והפגם ההוא לרוח לבד עד יתתקן, וכן הדין בנשמה, שאחר שנתקנו הנפש והרוח ונתגלגלו עם הנשמה לתקן את הנשמה, אז אין הפגם מכונה אלא על הנשמה לבדה כנזכר לעיל לגבי הרוח.

**כאשר מתקנת הנפש את מעשיה לגמרי,
אינה צריכה עוד לגלגול, ואז הרוח יבא בגלגול
כדי לקבל את הנשמה עד שתתתקן הנשמה**

ודע כי לפעמים יהיה כל כך שתנקה הנפש את מעשיה שאין צריכה לגלגול כלל ותשאר למעלה במקומה, ואז הרוח יבא בגלגול מלובש בנפש הגר עד שיתתקן, ואחר כך יבא בגלגול עם הנפש גם כן כדי לקבל את הנשמה עד שיתתקן הנשמה, ולפעמים גם כן יבא הרוח לבדו עם הנשמה ויתחברו שלשתם יחד למעלה. והנה אותו נפש הגר להיותו שכן הנפש בהאי עלמא יוכל להתעלות במדריגות הנפש הנז' ויהיו שכנים בההוא עלמא גם כן. ודע כי לפעמים כאשר תתגלגל הנפש להתתקן תהיה כל כך מתקנת ומכשרת מעשיה עד שתהיה זוכה אל מדריגת הרוח, ואז אין יכולת לרוח שלה לבא, כי ראוי לך לדעת כי אין שלשתם או ב' יכולין להצטרף בגלגול אחד, אם לא בתיקון גדול כל אחד ואחד לבדו כנזכר לעיל, אי"כ זאת

הנפש שנתקנה עד שראויה לקבל הרוח מה יעשה ממנו וכו'.

לפעמים מתגלגלים הנפשות עד אברהם או עד משה רבינו עליו השלום בסוד העיבור

דע כי אז כפי הזדככות ומעלת תיקון הנפש ההיא אז בגוף ההוא בחיים חיותו, יתגלגל נפש א' מצדיק א' אשר כבר השלים גלגולו, ולא היה צריך להתגלגל, ואז נכנס שם, וז"ס העיבור, ונעשה נפש אותו הצדיק במקום רוח אל נפשו. ודע כי לפעמים שיתגלגלו הנפשות עד אברהם וכיוצא, או כמשה רבינו עליו השלום וכיוצא, ויתגלגל שם בסוד העיבור כנזכר לעיל כפי ערך זיכוד הנפש ההיא, וכן אפשר להיות שיזכה הנפש הזאת אפילו בזמננו זה אל רוח מן הרוחות הראשונים עד האבות כנזכר לעיל, והכל תלוי כפי ענייני מצות האדם ההוא, כי יש מצות זוכים להשיג נפש, ויש מצות להשיג רוח. ולפעמים יתעבר שם נפש איזה צדיק, ואחר כך זוכה יותר ומתגלגל שם נפש צדיק אחר יותר גדול מן הצדיק הראשון, והוא במקום נשמה, כי נפשו מלובשת בנפש צדיק הראשון אשר הוא במקום הרוח, ונפש זה הצדיק יהיה לה במקום נשמה. ודע כי לפעמים יתקן כל כך עד שישגי עוד לרוח צדיק אחר יותר גדול מכולם, והוא בחינת רוח ממש, ויכול להיות עד שישגי רוח אברהם אבינו עליו השלום, כי כפי בחינת תיקון הנפש ההיא תזכה להשיג נשמת צדיקים ראשונים עד תכלית האחרון, וזה מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה דבכל דרא אית כגוונא דאברהם ויצחק ויעקב ומשה וכו'. ודע כי ענין עיבור זה הוא לב' פנים, א' הוא כי על ידי עיבור נפש הצדיק ההוא תזדכך הנפש ההיא דוגמת הצדיק ההוא, ותוכל לעלות במעלת הנפש של הצדיק ההוא, גם כי הצדיק ההוא גם כן זוכה ממעשה המצות של הנפש הזו, כיון שסייע את האיש

הזה להזדכך, וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה גדולים צדיקים שאפילו במיתתם זוכים לבנים.

לפעמים מתעברת נשמת איזה צדיק עם הגלגול כדי לסייעו בעבודת השם יתברך

ודע כי גם כן אחר אשר נתגלגלו הנפש והרוח ונתקנו שניהם, אז גם כן כפי הזדככותם מתעבר עמם נפש צדיק א' או רוח א' או נשמה, והיא להם במקום הנשמה שלהם, וגם עתה יש כמה פרטים דוגמת מה שכתבנו לעיל בהיות הנפש לבדה וכו', וכן הענין לפעמים אחר גלגול שלשתם יחד, אפשר כפי הזדככותם להתעבר שם נפש או רוח או נשמת צדיק א' לסייעו כנזכר לעיל. ודע כי הצדיק ההוא אשר נתעבר שם הוא קרוב לשכר ורחוק להפסד, ואם יתמיד האיש ההוא בצדקתו גם כן הצדיק ההוא יתמיד שכונתו עמו, ואם חזר וקלקל אז הצדיק ההוא הולך משם כי אינו דבוק שם ממש כמו נשמת האיש בעצמו כי אינו שם רק בהשאלה, ולזה אינו סובל כלל מיסורי הגוף, ואינם מגיעים לו כלל ועיקר. ודע שיש עיבור בחיים, כי אם יש צדיק אחד בדור ההוא, אם יעשה האדם מצות אשר הם מתייחסות אל הצדיק ההוא, אז מתעברות בו בהיות שניהם בחיים, בסוד ותדבק נפש דוד ביהונתן וגו' :

יש שמתגלגלים על עבירה, ויש אחרים על חסרון מצוה, ויש שמתגלגלים לתקן אחרים ולזכותם

ודע כי יש אנשים מתגלגלים על עבירה, ויש אחרים על חסרון מצוה, ויש שמתגלגלים לתקן אחרים ולזכותם. והנה הראשון מהם קרוב לחטוא, והשני רחוק לחטוא, אך השלישי ודאי שלא יחטא, ולפעמים יתגלגלו ליקח את בת זוגו, ולפעמים שלקח את בת זוגו וחטא והוצרך להתגלגל ובא יחידי, ולפעמים יש לו זכיות ומביאין

שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו **ועונש** קסא

אשתו עמו אף על פי שהיא אינה צריכה להתגלגל, גם זה צודק אע"פ שאשתו אינה בת זוגו. ודע כי האדם כשבא בפעם ראשונה והיה חדש ואז באה בת זוגו עמו כנודע, וכאשר בא לישא אשה אז מזדמנת לו בת זוגו בלי שום טורח כלל.

טעם שלפעמים רואים איש ואשתו שמתקוטטים במריבות ומלחמות, הכל מטעם הגלגולים הקודמים

אמנם אם חטא האדם ונתגלגל, והוא מאותם שנתגלגלה אשתו עמו, הנה אדם כזה כאשר יבא לישא אשתו לא ישא בת זוגו, אלא על ידי צרה גדולה וקטטות ומלחמות, כי יש לו מקטרגים ועליו אמרו קשה לזווגן כקריעת ים סוף, ולכן תראה כמה פעמים שנעשה זיווג אחד ברגע בלתי שום קטטה ויוצא לאורה, וזה יורה היותה בת זוגו, ובסוד פעם הראשונה. ויש זיווגים שיש בהם קטטות רבות ומניעות גדולות קודם שיגמור לעשות, ואחר כך נמשך השלום גדול ואין עוד קטטה כלל, וזה יורה על היותו זיווג שני.

סיפור נזירא

מספר שער הגלגולים

מעשה בשור שהיה מזומן לשחוק

ומעשה היה בקשטליי"א שהיה מזומן שור לשחוק כמו שהן גילין להכות בו ולענותו, באותו היום בלילה ההוא בא לאדם אחד יהודי בחלום וראה אביו ואמר לו דע בני

קסב שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו ועונש

שבעונותי הרבים גלגלו אותי אחרי מותי בשור והוא השור המזומן למחר לעינוי וליסורין קשים ובשחוק העם הנזכר לכן בני פדני והצילני שאני אברח דרך מקום פלוני טרם יהרגוני וטרם יטרפוני, אתה תפדני ולא תחוס על ממונך ותשחט השור ההוא ויצא כשר ותאכילני לעניים בעלי תורה, כך הודיענו מן השמים והרשוני להגיד לך ובזה תחזור נפשי במעלה מגלגול בהמה לגלגול אדם ואזכה לעבוד את השם בעזרת הא-ל, ומעשים כאלה רבים אירעו בישראל שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך, לכן כל איש חרד, יהיה ירא ורך הלבב בעוד הרשות בידו וידע את אלקיו יכפר עונותיו וישוב חרון אפו ממנו ובצאת נשמתו ממנו ינוח וישקוט ויסתופף בצלו בגן עדן כי חנון ורחום הוא ומרבה להטיב ומקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד.

[ובספר שער המצוות פרשת בראשית מביא גם כן שם גלגול בעז אחד וזה לשונו ועניין המשמש מטתו לאור הנר אמרו חכמינו זכרונם לברכה שבניו נכפים אינו בדיוק בזיווג האחד אשר ממנו נוצר טיפת הולד ההוא אלא אף גם אם שמש מיטתו לאור הנר בתוך ימי העיבור גם בזה הוויין בנים נכפים וצריך לזהר, גם אינו מספיק בנתינות מחיצות סדינים של בגד פשתן סביב המטה אלא צריך שלא יהיה אור הנר מאיר בתוך המטה כלל ועיקר ומי שלא יעשה כך ודאי יהיו בניו נכפים בקטנותם ואם לא יהיו נכפים בקטנותם ודאי שבזקנותם יבאו לידי כפייה אם יאריכו ימים ויגיעו עד הזקנה ורוב הילדים שמתים בקטנותם מחולי הכפייה הוא לסיבה הנזכרים לעיל ואמר לי מורי זכרונו לברכה לחיי העולם הבא כי ראה בהקיץ לחכם גדול קדמון מימים הראשונים שהיה מגולגל בבהמה אחת ואותה הבהמה הייתה עז אחד על עון הנזכר לפי שגרם כפייה ומיתה לבניו].

[ובספר ליקוטי תורה מהאר"י זכרונו לברכה לחיי העולם

שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו ועונש קסג

הבא מביא שם גם כן עניין זה בפרשת ראה, וזה לשונו פעם אחת ביום ה' היינו יושבין לפני מורינו זכרונו לברכה לחיי העולם הבא ובא עז אחד ושם ב' ידיו על השולחן והיה מורי זכרונו לברכה לחיי העולם הבא מדבר עמו בלשונו ואחר כך ציוה לי שאלך ואקנהו ונשחוט אותו לשבת וציוה להר"ר משה סופינו שישחוט אותו בכוונה זו (נדפס שם הכוונה עיין שם) ושאלתי למורי זכרונו לברכה לחיי העולם הבא על מה נענשה נפש זה שנתגלגלה בעז, ואמר לי על עון תשמיש המטה לאור הנר, השם יצילנו אמן].

ובתיקונים, (תקונא שתיין ותשע דף קי"ב) על עון קין איתא התם עניין הגלגול וזה לשונו בההוא זמנא דחמא דחובה דא באתר עילאה הוה תליא הרהר בתיובתא ואמר גדול עוני מנשוא הן גרשת אותי היום מעל פני האדמה ומפניך אסתר והייתי נע ונד בארץ וגומר הכא אתרמיז גלגולא דרשיעיא דאתמר בהון ובכן ראיתי רשעים קבורים ובאו וגומר ודא איהו הן גרשת אותי היום, דא גלגולא קדמאה, והייתי נע דא גלגולא תניינא, ונד דא גלגולא תליתאה דא איהו רזא על שלשה פשעי ישראל אם תב בתיובתא בתלת גלגולין שפיר ואם לא כתיב ביה ועל ארבעה לא אשיבנו לא אהדר ליה בגופא אחרא אלא יד ליד לא ינקה רע, ויש לכל ירא השם ליתן לב לקיים כל המצות ולהשתדל כל מצות שאפשר לקיימן שכשם שאדם חוזר בגלגול כשהרשיע והתעיב עלילה כך אפילו צדיק גמור חוזר בגלגול על כל מצוה שהיה אפשר לו לקיים ולא קיימה כמבואר בדברי רשב"י זכרונו לברכה בכמה דוכתי וכן מפורש בדברי המקובלים ופיטוגר"ש הסכים בזה, וכבר כתבתי בהקדמת הספר שכל מצוה צריך אדם לקיים בתיקונים וקישוטים כדי שתתקבל ברצון לפניו יתברך. עד כאן לשון ספר חרדים.

שַׁעַר הָאֲמוּנָה

להתחזק באמונה אפילו כשיש לו אשה רע

הגמרא ביבמות (ס"ג) אומרת: "הנני מביא רעה אשר לא יוכלו לצאת ממנה" (ירמיה יא) - זו אשה רעה וכתובתה מרובה.

ומה יש יותר לנחם אדם זה מאשר דברי הגמרא שאינו רואה פני גיהנם. אולם בכל זאת עליו לדעת, שזכות זו - כשהיא רעה אליו מטבעה ומאפיה הקשה והגרוע, אבל אם הוא המגרה את הריב בבית וגורם לה לכעוס עליו ולקללו ולבזותו, אין זה בכלל.

כן כתב בפנים יפות להגאון הקדוש ההפלאה זכותו יגן עלינו (פרשת בראשית).

ולכן ישתדל הוא בכל יכולתו לעשות את המוטל עליו ולהתבונן יום יום בהתבוננות ספרי מוסר, כי אם לא יחזק את עצמו, מי יחזקהו בנסיונות קשים ומרים אלו. אבל אם ישב עם עצמו יום יום ויקרא בספרי מוסר מהי מעלת היסורים, מהי מעלת השתיקה בשעה שמבזים אותו, הרי בזה מכין תבלין ליצר הרע, הם דברי חכמינו זכרונם לברכה ותוכחתם, כמו שפירש החיד"א.

וכן להיפך - אשה שנפל בגורלה איש רע, גם עליה נאמר שלא תראה פני גיהנם, וצריכה היא להשתדל בסבלנות מרובה לסבלו ולכבדו, ויזכו למה שנאמר: "ברצות השם דרכי איש גם אויביו ישרים אתו". ומי הם אויביו, "אויבי איש אנשי ביתו".

וידעו שהכל מעוותיהם, וזה תיקונם בהשגחה פרטית, וברצות השם מעשיהם על ידי תשובה ומעשים טובים,

שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו ועונש קסה

יתהפכו הלבבות לאהבה ושלוים.

וגם אם תחשוב: לו היתה לי אשה טובה, הייתי צדיק יותר וכיוצא - גם זו מחשבת טעות, כי מי אמר לך שהקדוש ברוך הוא רוצה את עבודתך הנראית לך, אולי, וכך מסתמא, חפץ הוא יותר בעבודתך זו, ודוקא כך, בתוקף נסיונותיך.

גודל מעלת הבטחון

"תאמינו לי, אחי, כי אם לא זו הידיעה שבכל תנועה אלופו של עולם והשגחתו יתברך על כל פרטות ועל כל תנועה, כבר ימים רבים הייתי אובד מן העולם, אשר עברו עלי מן הדוחק ועוני וטלטול וצער וגלות וחרופין, ואחרון הכביד חלישות הדעת, והשם עזר לי שאיני מרגיש בזה, כי ידעתי שבכל תנועה אלופו של עולם, וכשאדם מאמין באמת שאין שום מציאות בלתי השם יתברך, נמתקין ומאירין במדרגות החסד השם באמונה, ואין צריך לא לזעקה ולא לתפלה, אלא על ידי בטחון ואמונה מיד רואים חסד השם ואין מורגש שום צער ויסורין¹².

בעת צרה חס ושלוים לא עלינו אין עצה רק לבטוח בהשם

מובא בספר "מדרש פנחס"¹³: שמעתי משמו של הבעל שם טוב ז"ל, כשבא על האדם, חס וחלילה, איזו צרה וצר לו מאוד, אין לו תקנה - רק שיבטח בחסד עליון בל ימוט, ואז לא יעשה שום דבר ושום רפואה כלל - רק לבטוח, ואפילו שלא להתפלל להקדוש ברוך הוא ולא ילך למקוה וכדומה - רק לבטוח כנזכר לעיל.

(כז) "זוהר חי" פרשת וארא להגאון הקדוש מקאמארנא זכותו יגן עלינו.

(כח) ארת קנו.

שַׁעַר הַשַּׁבָּת

הגאון הצדיק רבי עקיבא אייגר העניש לאיש אחד שבנה בשבת קודש

הגאון הקדוש רבי רבי עקיבא אייגר זצ"ל כל ימי ישיבתו בקי פרידלאנד, לא היה איש אשר ימרה את דבריו, פעם היתה בעיר פרידלאנד שריפה גדולה, לעת הזאת היה שם הגאון ההוא בקי ליסא שנקרא לבוא שמה כאשר שבק חיים חמיו הגביר רבי איצק מרגליות לתקן סדר עזבונו, בשונו לביתו גזר אומר שכל הנשרפים אשר יבנו מחדש יהיו נזהרים להתנות בקאנטראקט שיעשו עם הבונים שביום השבת ויום טוב יהיו בטלים ממלאכה נגד דבר קצוב שיתחייב אדון הבית בעד יום השבת להשלים נזק הבונה והפועלים.

איש לא נפקד אשר לא שמע לקולו, כי אם אחד מיוחד בעם אשר היה בעירו היותר נכבד, היותר עשיר, הוא לא פנה לזה, כי אמר יבנה ביתו בקרוב.

כאשר הגיע שבת הראשון אחר שהחלו לבנות, וכל הבתים שבתו ממלאכה בלעדי בית זה הגביר, ותהום העיר, והקול בא לאזן הגאון, שלח אליו, והשמיט עצמו כי שיח וכי שיג לו, או הוא ישן, בליל שבת שלאחריו, שלח אל השמש המכריז כרוז כתב בכתב ידו הקדושה, והרבה לדבר בענין איסור זה ושגוזר אומר שלא יעשה כן עוד, וסיים וכל הפורץ גדר ישכנו נחש, הוא הגביר הנזכר לעיל לא הוטב לבו בזה.

שבת לאחריו כאשר הוכרז שוב כזה, ויתמרמר הגביר, והוא היה לעת הזאת ראש על הראשים המנהיגים, ונתן

שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו **ועונש** קסז

פקודה להשמש המכריז שכל כרוז שיובא לידו להכריז להראות לו מתחלה הכרוז, ואם הוא יתן לו רשיון אז יוכל להכריז.

כהקף הימים והגיע יום ערב שבת קודש והגאון שלח שוב כרוז כפעם בפעם ויבוא אליו השמש להגיב לו מפקודת ראש המנהיג ולדעת מה יעשה, השיבו, אתה לא תעשה נגד פקודתו לך והראהו הכרוז, והודיעני מה ענה לך כאשר הבאת הכרוז אליו, עשה חריטה על תיבות הסיום "וכל הפורץ גדר וכו'" הלך השמש להודיע להגאון הנזכר לעיל, אמר אם כן הנח הכתב ולך לשלום. מה עשה ביום השבת דרש בבית הכנסת, ובתוך הדרוש הרבה לדבר מזה בהתלהבות גדול, וקרא הכרוז בפומבי והוסיף בו דברים ואמר שהוא מובטח מי שימרה דברו ויבנה בשבת, שלא יתקיים הבית ההוא, בכל זאת הגביר לא הטח אזנו, ובנה בית גדול לתלפיות, והבונים עשו מלאכתם גם ביום השבת, והיה זה הבית מבחר הבתים בגודל ובנוי בכל העיר.

ואחר עבור איזה שנים והנה תקרה אחת אשר בקירות הבית נפלה ונשברה, והיה בפתע פתאום, כי הרימה שלטה בה ונרקבה, וקראו לבונה אומן מומחה לבדוק, ויחפש וימצא את כל תקרת הבית וכל עץ אשר בבית ובכל היציעים, כולו שלט בו הרקב, ויאמר מהרו וצאו מן הבית, והוצרך לחדש הבנין מראש עד סוף, והיה לנס, כי כל הבנים הנבנים בשנה אחת עם בית זה כולם בריאים וטובים, ועץ מיער אחד הסמוך לעיר כרתו, והנה הבית הזה חרוב נחרב, והכירו כי הצדיק גזר בדרושו ברב חימום אשר בערה בו, והקדוש ברוך הוא קיים, והבית הזה אחרי הבנותו שנית, מכרו הגביר ההוא לאחד מבני העיר, כי ירא לשבת יותר בבית הזה.

שַׁעַר שְׂכַר מְזֻכָּי הַרְבִּים

גודל מעלת שכר המזכה את הרבים מש"ס, מדרשים.
זוהר הקדוש, ספרי מוסר ועוד, ובכלל זה מי שמדפיס
ספרים להזהיר את הרבים, או שנותן כסף להדפיס.

פתיחה

זיכוי הרבים היא מעלה כל כך גדולה עד כדי כך שכל מה שהרבים עושים על ידו הרי נחשב כאילו הוא עשאן וזהו "זכות הרבים תלוי בו". שכל הזכויות שהרבים עושים תלוי במזכה אותם ונזקפין לזכותו. האם דבר כה נשגב ונעלה ניתן לראות בו דבר של מה בכך הרי אפשר לזכות לזה במחי יד הלא בכמה דרשות של השפעה, בהוצאותם לאור של כמה חיבורים של יסודות היהדות כגון: על עניני שמירת שבת, כשרות, טהרת המשפחה, תפילין, מזוזות, ועוד, ולהפיצם על פני תבל, שבדרך זו אפשר להגיע לכל יהודי העולם להסביר להם את מוצאם את מעלתם כעם הנבחר עם סגולה וגוי קדוש, להזכיר לכל אחד ואחד מקור שרשו, שנשמתו שהי נפח בקרבו חצובה מתחת כסא כבודו, והיא חלק אלקי ממעל, והוא מבחר היצורים, ולכן אין שווה להתנתק מעמו עם הנצחי, מאלקי הנצח, ומתורת הנצח ולהחליפם בעולם עובר ושוא, בדברים כאלו והדומה להם הנכנסין ללב, ועל ידי הוצאות קטנות כאלו הקדשת או תרומת זמן מה, כל אחד ואחד יכול להיות נטפל לעושי מצוה, ולהיות ממזכי הרבים למנוע 7 מיליוני יהודים מלהטמע לבין הגויים, למנוע מאחיד היקרים התועים וטועים מחמת חסרון ידיעתם מלתת כתף סוררת לעם ישראל, ובכך כל הזכויות שיעשו והתוצאות שיצאו מזה יהי נזקף לזכות של המזכה אותם, ולא עוד שבזכות זו לא יבוא לא לידי חטא ולא לידי הרהור חטא,

שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו ועונש קסט

ויהיה נחשב כאילו בראו, ועוד ועוד להרבה יקר וגדולה ומעלות בתורה ויראת השם, ולחלק בגן עדן לאין שיעור וערוך, ואפילו אם היו צריכים להוציא הוצאות רבות וגדולות לאין שיעור והיו צריכים להקדיש ולהקריב הרבה זמן, היא מן החובה של תורה ומן ההלכה הברורה שמושבעים ועומדים אנו מהר סיני לערוך מערכה זו שהיא מערכות אלקים חיים, ושאין שום יהודי שבעולם שיוכל להפטור ממנה, בתירוץ של אין כסף לאדון זה, או תירוץ של אין זמן, ולא יעלה אפילו על המחשבה ששייך לומר שסיבות אלו יהי עיכוב, חס מלומר כן. ומה עוד שבו בזמן שבעסק הזה כל השקעה בזה היא אפס שבאפס לעומת הרווחים העצומים בזה ובבא, בגשמיות וברוחניות הקרן קיימת לנצח, והפירות אוכלים בעולם הזה, ובפרט שעצם ההשקעה הוא דבר של מה בכך ולא שייך בזה סיכון הכי קטן של הפסד רק כל כולה רווחים בטוחים זכויות וזכווי זכויות לדורי דורות, כי כל הפירות והתוצאות במצוות ובמעשים טובים שיעשו גם הדורות שיצאו מהניצול משמד הרוחני, וכל מה שיעשו הדורי דורות אחריו שייכים לזה שזיכוהו בכך, ומי פתי לא יסור הנה להתחבר לקבוצת המזכים כי לא שייך לומר בשום פנים ואופן בזה שכסף יהיה עיכוב ויהיה נחשב במצוה כל כך רבה ועצומה.

בספר פלא יועץ^{כט} וזה לשונו: הנה מאחר שעל הרוב קצור קצרה יד החכמים מלהדפיס ספריהם כו', וראוי לעשירים כו' לפתח ידיהם אליהם בעין יפה ובזה חלק כחלק יאכלו עם החכם כו' והכל לפי מה שהוא הספר, ולפי מה שהוא נצרך לרבים, ולפי התועלת הנמשך ממנו לעבודת השם יתברך ודוק ותשכח שכמעט אין כסף שיהא נחשב למצוה רבה כזו, שכל הוצאה של מצוה הוא לשעתו כו', אבל זה הנותן לצורך הדפוס צדקתו עומדת לעד לדור דורים, והוא מזכה את

(כט) ערך "דפוס".

הרבים, זכות הרבים תלוי בו כו' מה טוב חלקו קנה שם טוב, קנה לו דברי תורה, קנה לו חיי העולם הבא, וגם העולם הזה כו', עד כאן לשונו.

הגע בעצמך אם בכדי להדפיס ספר שיש בזה זיכוי הרבים המצוה כה רבה וגדולה, והזכויות הן כה גדולות ומרובות ואין לכסף שיהא נחשב בזה, מה נענה אבתריה בזמן שכל מטרתינו וכל עבודתינו הוא להציל נשמות תועות שנתערבו לבין הגויים רחמנא ליצלן, למנוע מעם ישראל להיטמע בין הגויים ולהיות כגויי העולם חס ושלום, ולהציל את העם כולו משמד ומטמיון על ידי הדפסת ספרי יסודות היהדות לשלוח להם, ועל ידי כך להגיע אליהם ולדבר אל לבם האם בכלל שייך לומר בזה תירוץ של כסף, של זמן, של ניצול ההשפעה לאלה שיש בכוחם להשפיע על הזולת שיצאו למערכה, בוודאי וק"ו וב"ב של ק"ו שלא, ועל כל יהודי ויהודי באשר הוא יהודי ועומד ומצווה על הצלת גופות ונפשות במקום סכנה, בוודאי שהוא עומד ומצווה על הצלת נשמות שלא ירדו לטמיון רוחני כשם שגדול המחטיאו יותר מן ההורגו כך, גדול המזכהו יותר מהמצילו, וזכויותיו ורווחיו יותר גדולות ומרובות בגשמיות וברוחניות בזה ובבא לעד ולדורי דורות לנצח. ועל כל אחד ואחד מישראל להתעורר בלהבת אש להטות שכס לקחת יד וחלק בגוף בנפש בזמן בממון ככל אשר לא-ל ידו וכל מה שיפעל בזה הוא אך ורק לטובת עצמו ונשמתו ונפשות ביתו שבזכות המצוה הרבה לא בוא הנגע חס ושלום לביתם וינצלו מכל פגעי הזמן בעזה"יית.

שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו **ועונש** קעא

**איתא במשנה כל המזכה את הרבים,
אין חטא בא על ידו.**

**משנתינו באה ללמד, מה רב שכרו של המזכה את הרבים,
ומה גדול עונשו של המחטיא את הרבים.**

כל המזכה את הרבים - שמלמדם תורה ומוסר, ומדריכם בדרך ישרה, **אין חטא בא על ידו** - שמן השמים מונעים אותו מלהיכשל בחטא, שלא יהא הוא בגיהנם ותלמידיו בגן עדן.

(גמרא מסכת יומא דף פ"ז עמוד א')

וכל המחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה

וכל המחטיא את הרבים - שמסית בני אדם לעבירה, ומתעה אותם מן הדרך הישרה, אין מספיקין בידו לעשות תשובה - אין מסייעים לו מן השמים שיהא סיפק בידו לעשות תשובה, שלא יהא הוא בגן עדן ותלמידיו בגיהנם.

(שם)

והרמב"ם **פירש**: שוללים ממנו את הבחירה החפשית, ומונעים אותו מלעשות תשובה, כדי שיבוא עליו עונשו הראוי לו.

וכן **מובא באבות דרבי נתן** (פרק מ'), "כל המזכה את הרבים, אין מגלגלים עבירה על ידו, שלא יהיו תלמידיו נוחלים העולם הבא והוא יורד לשאול, שנאמר (תהלים טז, י), "כי לא תעזוב נפשי לשאול, לא תתן חסידיך לראות שחת", כלומר לא תעזוב נפשי לבוא לידי עבירה, שאלך אל שאול, ולא תתן חסידיך - תלמידי שזכו על ידי, והם בגן עדן - שיראוני בשחת.

(תוספות יום טוב)

קעב שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו ועונש

וכל המחטיא את הרבים, אין מספיקין בידו לעשות תשובה, כדי שלא יהיו תלמידיו יורדים לשאול והוא נוהל העולם הבא, שנאמר (משלי כח, יז), "אדם עשוק בדם נפש, עד בור ינוס אל יתמכו בו", כלומר מי שנתחייב בנפש שנאבדה על ידו, אל יתמכו בו שלא יפול, אלא מניחים אותו, ויפול בבור הגיהנם.

(רש"י יומא פד, א)

משה זכה וזכה את הרבים, זכות הרבים תלויה בו, שנאמר (דברים לג. כא) "צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל"

משה זכה - שהגיע לתכלית השלימות האנושית בחכמה ובמעשה, וזיכה את הרבים - שלימד את ישראל תורה ומצוות והורה להם הדרך להיות עם סגולה, ולכן זכות הרבים - שמקיימים את המצוות, תלויה בו - כאילו הוא קיים עמהם כל אותן המצוות, שנאמר: "צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל" - כלומר שהשלים וקיים כל התורה, הוא וכל ישראל עמו.

(המאירי)

ירבעם חטא והחטיא את הרבים חטא הרבים תלוי בו, שנאמר (מלכים א טו, ט) "על חטאות ירבעם (בן-נבט) אשר חטא ואשר החטיא את ישראל"

ירבעם חטא - שעשה עגלי זהב ואמר לבני ישראל: "רב לכם מעלות ירושלים הנה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים" (מלכים א יב, כח). **והחטיא את הרבים** - שהשתחוו לעגלים ועבדו עבודה זרה, **חטא הרבים תלוי בו** - כאלו הוא עשה את כל החטאים שעשו ישראל, שנאמר: "על חטאות ירבעם (בן נבט) אשר חטא ואשר החטיא את ישראל" - לא כתוב "על חטאות ירבעם וישראל" אלא "על חטאות ירבעם אשר חטא ואשר החטיא", מכאן שהכל תלוי בירבעם.

(ברטנורא)

שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו **ועונש** קעג

גודל שכרו של המלמד תורה לאחרים, ומזכה את הרבים

במסכת אבות (פרק ה' משנה י"ח), כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו. כדי שלא יהיו תלמידיו בגן עדן והוא בגיהנם, כדכתיב "כי לא תעזוב נפשי לשאול לא תתן חסידך לראות שחת" והיאך אפשר שמי שהוא חסיד יראה שחת, אלא שאחר צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל, כלומר שהשלים וקיים כל התורה הוא וכל ישראל עמו.

(פירוש רבינו יונה אבות פרק ה' משנה י"ח)

המזכה את הרבים לא יבא לא לידי חטא ולא לידי הרהור

במסכת אבות (פ"ה מ"ח), כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו. כשאדם עושה זכות גדולה כזו, **מדת הדין** נותנת לשלם שכר גדול כזה שלא להביא חטא על ידו ולא הרהור עבירה, וזהו שכרו ששכר מצוה מצוה. (פירוש רבינו יונה על אבות פרק ה')

בסנהדרין צ"ט, וזה לשונו: אמר רבי אבהו כל המעשה את חבירו לדבר מצוה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, שנאמר ומטך אשר הכית בו את היאר, וכי משה הכהו והלא אהרן הכהו, אלא לומר לך כל המעשה את חבירו לדבר מצוה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה.

וברש"י שם: כאילו עשאו. לאותו דבר מצוה: והלא אהרן הכה, דכתיב (שמות ז) ויאמר אל אהרן קח מטך ונטה

ידך.

כל המכניס בריה אחת תחת כנפי השכינה

כאילו יצרו ורקמו והביאו לעולם

ובתוספתא הוריות (פרק א ז') וזה לשונו: ומנין שכל השונה פרק אחד לחברו מעלה עליו כתוב כאילו הוא

קעד **שכר** פרשת תזריע - פרק כ"ו **ועונש**

יצרו ורקמו והביאו לעולם שנאמר (ירמיה טז) אם תוציא יקר מזולל כפי תהיה, כאותו הפה.

כל המכניס בריה אחת תחת כנפי השכינה מעלין עליו כאילו יצרו ורקמו והביאו לעולם.

כאלו בראו

ובשהש"ר (א. כב) וזה לשונו: כל המכניס בריה אחת לתוך כנפי השכינה, מעלין עליו כאלו הוא בראו, עד כאן לשונו.

הרוצה לחיות

ואם אינו למוד לקרות ולשנות מה יעשה? ילך ויעשה פרנס על הצבור והוא חי.

(ויק"ר כה א)

כעוסק בתורה

העוסק בצרכי צבור כעוסק בתורה.

(ירוש' ברכות ה א)

המניח צרכי ציבור כאילו לוקח שוחד

מברכתא היתא עוברת בבאר שבע והיו מניחין צרכי צבור ועוסקים בצרכי עצמן ומכח אותו מעשה מעלה הכתוב כאילו לקחו שוחד.

(ב"ר פ"ה יג)

כל טורח הציבור עליו

נתמנה אדם בראש ונוטל טלית לא יאמר לטובתי אני נזקק לא איכפת לי בצבור אלא כל טורח הציבור עליו.

(שמור"ר כז ח)

מה אגוז זה חלק וכל מי שעולה לראשו ואינו נותן דעתו האיך יעלה, סוף שהוא נופל, כך כל מי שהוא מנהיג

שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו ועונש קעה

שררה על הצבור בישראל ואינו נותן דעתו האיך הוא מנהיג את ישראל סוף שהוא נופל.

(שיר השירים רבה ו יז)

שבחן של צדיקים

להודיע שבחן של צדיקים כשהם נפטרים מניחין צורך עצמן ועוסקין בצורך צבור.

(ספרי פנחס קלח)

הקדוש ברוך הוא ממלא החסרון להעוסק בצרכי ציבור

כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו. נראה לי כי אלו שאין מזכין את הרבים ואין עליהם עול הצבור ואימתא דציבורא הם יכולין להשתדל בתורה עצמן כי אין להם טירדא וביטול הזמן ומונע ומעכב מחמת פחד ואימה, מה שאין כן אלו שעול הצבור עליהם על פי רוב מחמת צרות הלב ומפחד הציבור אין יכולים לעשות שום דבר, נמצא יש להם היזק רב וחסרון וגרעון בהשתלשלות חובות עצמם אך יתברך שמו ברוב רחמיו ממלא להם החסרון, והיינו "כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו" רצונו לומר אין גרעון וחסרון בא על ידי זה שמזכה את הרבים. והוא נכון בסייעתא דשמיא.

(ישמח משה)

גורם הזכות על ישראל

משה זכה וזיכה את הרבים זכות הרבים תלוי בו. יש לדקדק הלשון "תלוי בו", אך יש לפרש כמו שאמרתי גבי גדעון כתיב "לך בכוחך זה", ואמרתי, בכוחך זה, תיכף כשלמדת סניגוריא עליהם, תיכף נהפך מדת הדין לרחמים, שתיכף כשהצדיק מלמד זכות על האדם, תיכף נהפך מדת הדין לרחמים, וזה שכתב המשנה "משה זכה וזיכה את הרבים", פירוש שמשה היה רגיל תמיד לדבר טוב על ישראל וזיכה אותם תמיד, בזה היה פועל תמיד רחמים על ישראל, וזהו

קעו שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו ועונש

שאמר "זכות הרבים תלוי בו" פירוש הוא היה גורם הזכות על ישראל בזה שזיכה אותם תמיד.

(זרע קודש)

העוסק בצרכי ציבור שכרו הרבה מאוד

ובאמת עיקר כוונת ההספד שיקנאו החיים בהם ויאמרו ראו כמה יקר הגיע לאיש אשר עסק בעבודת ה' ולמה נחדל אנחנו לעשות כמוהם, ובפרט העוסקים בצרכי ציבור, כמו שהיה באנשים הנ"ל כמה שעסקו בצרכי ציבור וביטלו לפעמים על ידי כן עונת התורה.

ואמרו במדרש לרבי אבהו הראו שכרו י"ג נהרי אפרסמון ואמר אלו למאן, אמרו ליה לאבהו, אמר ואני אמרתי לריק יגעתי וכו'. וצריך ביאור איך חס ושלוש יכפור רבי אבהו בשכר תורה ומצות. ופשוטן של דברים כמו שכתבתי כי ידוע ר' אבהו היה קרוב לבי קיסר ושכיח שם כמבואר בגמ' כד הוי רבי אבהו אתי לבי קיסר וכו', וא"כ מארץ ישראל מושב רבי אבהו לרומי מושב קיסר דרך רב וצריך זמן בהליכה וחזרה וגם שם לבוא אל הקיסר ולהשתדל כי לא בחנם הלך שם, צריך גם כן זמן רב כנודע למבקרי פתחי שרים ומכל שכן מלכים גדולים כמו קיסר רומי בימים ההם, ואם כן ביטל על ידי כן זמן רב מהתורה והיה פרוש מבית המדרש דיבוק חברים וכדומה.

אך אמרו במשנה והעוסקים בצרכי ציבור יהיו עוסקים עמהם לשם שמים ואתם מעלה אני עליכם שכר הרבה כאלו עשיתם, והיינו שלא יצטערו כי על ידי עסיקת צרכי ציבור נתמעט הלמוד ומעשים טובים, ואמר לו אל תיראו כי מעלה אני עליכם שכר הרבה כאלו עשיתם מעשים טובים ותורה בשלימות, וזהו ענין רבי אבהו שפחד שמה שיגע בצרכי צבור והלך לבי קיסר וכדומה הכל לריק כי מיעט על ידי כן תורה ועבודת ה', וזהו אמרו לריק יגעתי, אבל הראו לו

שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו ועונש קעז

משמים כי הקדוש ברוך הוא קבע לו שכר מכל מקום ושכרו הרבה מאוד.

(יערות דבש)

חבר אני לכל אשר יראוך (תהלים קי"ט, ס"ג)

"מעוות לא יוכל לתקון וחסרון לא יוכל להמנות", - זה שנמנו חביריו לדבר מצוה ולא נמנה עמהם.

(ברכות כו)

הרי שמן הדין הוא שצריך להימנות עם חביריו לדבר מצוה, ואם אינו נמנה עמהם הרי זה חסרון שלא יוכל שוב להמנות.

וזאת הרי כל אחד ואחד מאתנו יש בכוחו להימנות ולהיות ממזכי הרבים כל אחד בחלק השייך לו והראוי לו: הרב בהשפעתו הגדולה, העשיר בעשרו, והדל בזמנו וכו' ויחד להיות נימנים לחבורה אחת להצלת הרבים ומזכי הרבים. וכל אחד יש לו בכוחו חלק אחד שיכול לעזור בזה מי בדבר גדול ומי בדבר קטן ולהיות לכל הפחות נטפל לעושי מצוה וכמאמרם ז"ל: (מכות ה) הנטפל לעושי מצוה כעושי מצוה, (וה"ה להיפך).

(ת"כ ורש"י ויקרא ה, יז)

אין שיעור וערך לגודל שכר האדם

המזכה נפשות ומקרבן לתורה

בעלי תורה היראים והחרדים לדבר השם שחלים ומזדעזעים מפני כבודו יתברך מוטל עליהם להשגיח על עוברי רצונו יתברך, להדריכם בדרך הישר עד כי ישובו מדרכם הרעה לעבודתו יתברך.

והענין מבואר בזוהר הקדוש פרשת תרומה (דף קכ"ט) דאין שיעור וערך לגודל שכר האדם המזכה נפשות ומקרבן לעבודתו יתברך, כי הכרוז יוצא בקול גדול ואומר עליונים

קעח שר פרשת תזריע - פרק כ"ו עונש

ותחתונים אסהודי סהדותא, מאן הוא דבורא נפשות ומזכה לחייביא ההוא שכתר מלכות בראשו ההוא ראוי לעלות השתא קמי מלכא דהא מלכא ומטרוניתא שאלו עליה, כדין אזדמן תרין סהדין מאינון עיני ה' דמשטטי בכל עלמא וקיימין בתר פרגודא וסהדין סהדותא דא, ואמרי הא אנן סהדין על פלניא בר פלניא דמזכה רבים ומסירם מדרכם המקולקל, זכאה חולקיה דהא אבוי נזכר בגינו לטובה, דא איהו עביד לתתא נפשאן דחייביא דהוו מסטרא אחרא, כדין אתייקר קוב"ה בחדוא שלימתא, ביה שעתא אזדמן חד ממנא דאיהו גזברא על דיוקנין דצדיקיא ברזא דשמושא דאתוון דאתקרי ברזא יהודיע"ם בכתרא דשמושא דשמא קדישא, ורמיז קודשא בריך הוא לההוא ממנא ואייתי דיוקניה דההוא בר נש דעביד נפשאן דחייביא וקאים ליה קמי מלכא ומטרוניתא, ואנא אסהדנא עלי שמיא וארעא דבההיא שעתא מסרין ליה לההוא דיוקנא, דהא לית לך כל צדיקא בהאי עלמא דלא חקיק דיוקניה לעילא תחות ידא דההוא ממנא, ומסרין בידיה עי' מפתחן דכל גנזיאי דמאריה בהו, כדין מלכא בריך לההוא דיוקנא מכל ברכאן דברוך לאברהם כד עביד נפשאן דחייביא שהיה מגייר גרים ומקרבן תחת כנפי השכינה, וקב"ה רמיז לדי' משריין עלאין ונטלין לההוא דיוקנא ואזלי עמיה ואיהו עאל לעי' עלמין גניזין דלא זכי בהו בר נש אחרא בר אינון גניזין לאינון דעבדי נפשיהון דחייביא, ואלמלי הוו ידעו בני נשא כמה תועלתא וזכו זכאן בגינייהו כד זכו להון, הוו אזלי אבתרייהו ורדפי לון כמאן דרדף בתר חיין, מסכנא זכי לבני נשא בכמה טבאן בכמה גניזין עלאין לאו איהו כמאן דזכי בחייביא, מה בין האי להאי, אלא מאן דמשתדל בתר מסכנא איהו אשלים חיין לנפשיה וגרים ליה לאתקיימא וזכי בגיניה לכמה טבאן לההוא עלמא ומאן דמשתדל בתר חייביא איהו אשלים יתיר, עביד לסטרא אחרא דאלהים אחרים דאתכפייא ולא שלטא ואעבד ליה משלטנותיה, עביד דאסתלק קב"ה על

שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו ועונש קעט

כורסי יקריה, עביד לההוא חייבא נפשא אחרא זכאה חולקיה עד כאן לשון הזוהר, אשרי לו ואשרי חלקו אמן סלה וכן יהי רצון.

(אור צדיקים)

מי שמזכה את הרבים לחזור בתשובה בתוכחתו מה גורם לעולם ולנפשו

ומה מאוד גדלה מעלת המזכה את הרבים, כמבואר בזוהר הקדוש פרשת תרומה (דף קכ"ח ע"ב) וזה לשונו: זכאה בעי למרדף בתר חייבא ולמקני ליה באגר שלים, בגין דיעבר מניה ההוא זוהמא ויתכפיא סטרא אחרא ויעביד לנפשיה בגין דיתחשב עליה כאלו הוא ברא ליה, ודא איהו שבחא דיסתלק ביה יקרא דקב"ה יתיר משבחא אחרא ואסתלקותא יתיר מכלא, מאי טעמא בגין דאיהו גרים לאכפיא סטרא אחרא ולאסתלקא יקרא דקב"ה, ועל דא כתיב באהרן (מלאכי ב, ו) "ורבים השיב מעון", וכתוב (שם, ה) "בריתי היתה אתו". תא חזי כל מאן דאחיד בידא דחייבא ותב לגביה למשבק ארחא בישא, איהו אסתלק בתלת סלוקין, מה דלא אסתלק הכי בר נש אחרא, גרים לאכפייא סטרא אחרא וגרים דאסתלק קב"ה ביקריה וגרים לקיימא כל עלמא בקיומיה דלעילא ותתא, על האי בר נש כתיב בריתי היתה אתו החיים והשלום, וזכי למחמי בנין לבנוי, וזכי בהאי עלמא וזכי לעלמא דאתי, כל מארי דינין לא יכלין למידן ליה בהאי עלמא ובעלמא דאתי, עאל בתריסר תרעי ולית מאן דימחי בידיה, ועל דא כתיב (תהלים קיב, א), "גבור בארץ יהיה זרעו דור ישרים יבורך" וגו', עד כאן לשונו.

תרגום ללשון הקודש

זכאי לרדוף אחר הרשע ולקנותו בשכר מלא, כדי שיעביר ממנו זוהמא ההיא ולהכניע הסטרא אחרא, ויעשה אותו, כי נחשב לו כאלו הוא ברא אותו. וזה הוא שבח,

שיתעלה בו כבוד הקדוש ברוך הוא, יותר משבח אחר, והתעלות הזו היא יתירה מכל. מהו הטעם. משום שהוא גרם להכניע הסטרא אחרא, ולהעלות כבוד הקדוש ברוך הוא. ועל זה כתוב באהרן, "ורבים השיב מעון". וכתוב "בריתי היתה אתו". בוא וראה, כל מי שאוחז ביד הרשע, והשתדל בו שיעזוב דרך הרע, הוא עולה בג' עליות, מה שלא עלה כך אדם אחר, גורם להכניע את הסטרא אחרא, וגורם שיתעלה הקדוש ברוך הוא בכבודו, וגורם לקיים על העולם בקיומו למעלה ולמטה. ועל אדם זה כתוב, "בריתי היתה אתו החיים והשלום". וזוכה לראות בנים לבניו, וזוכה בעולם הזה, וזוכה לעולם הבא. כל בעלי הדין לא יכלו לדון אותו בעולם הזה ובעולם הבא, נכנס בי"ב שערים ואין מי שימחה בידו. ועל זה כתוב, "גבור בארץ יהיה זרעו דור ישרים יבורך" וגו'.

בא וראה כמה גדול שכרו של אדם הפועל לחזרה בתשובה

וז"ל בזהר חדש פי' לך לך (דף כ"ב ע"ג): ואמר ר' אבוהו בא וראה כמה שכרו של אדם העושה לאחר לחזור בתשובה, מנ"ל ממה דכתיב (בראשית יד, יח): "ומלכי צדק מלך שלם", תאני ר' חייא רבה, בשעה שנשמת הצדיק המחזיר בתשובה לאחרים יוצא מן הגוף, מיכאל השר הגדול המקריב נפשות הצדיקים לפני בוראו הוא יוצא ומקדים שלום לנשמתו של אותו צדיק, שנאמר ומלכי צדק, זהו מיכאל ראש שומרי שערי צדק, מלך שלם, זו ירושלים של מעלה, הוציא לחם ויין, שהקדים ויוצא לקראתו ואומר לו שלום בואך, עד כאן לשונו.

מה מכריזין על האדם המזכה את הרבים בשמים

וז"ל גם כן (בדף ס"ב ע"ד), כרוזי כריז בכל יומא, זכאין אינון דמשתדלי באורייתא ואינון דמזכאן להו לאחרנין ואינון דמעבירין על מדותיהו, עד כאן לשונו בקיצור.

שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו ועונש קפא

מכריזים כרוז בכל יום, אשרי הם החברים העוסקים בתורה, ואותם המזכים אחרים ואותם המעבירים על מדותיהם.

המזכה את הרבים הוא היחסן הכי הגדול בשמים

בספר ישמח משה על התורה בהקדמה בקונטרס תהלה למשה (דף י"א ע"ב) וזה לשון קדשו: מבואר בזהר תרומה (דף קכ"ח ע"ב) ההוא זכאה בעי למרדף בתר חייבא וכו' בגין דיחשב לוי כאלו הוא ברא לוי ודא איהו שבחא דיסתלק ביי יקרא דקב"ה יתיר משבחא אחרא וכו' ועל דא באהרן ורבים השיב מעון וכתוב בריתי היתה אתו החיים והשלום (ועיין שם בדף קכ"ט ע"א) כמה הפליגו שם כמה גדולים זכות הצדיקים שמחזירים רשעים בתשובה.

וכן שמעתי מאדוני מורי וחמי ז"ל אשר ספר לו מוזל"ה איך שפעם אחת נפגשו בעולם העליון רש"י ז"ל עם הרב הקדוש ר' איציקל מדראהאביטש ושאל רש"י ז"ל ר' איציקל איזה זכות ומצוה יש לו לבנו הרב הקדוש ר' מיכל המגיד משרים מזלאטשוב מה ששומע שמרעישין בכל העולמות עם בנו הרב הנ"ל, והשיב לו ר' איציקל הנ"ל, איך שלומד תורה לשמה ולא נתקררה דעתו של רש"י ז"ל, ואמר לו עוד שבנו הרבה לסגף את עצמו בתעניתים וסגופים וגם בזה לא נתקררה דעתו הקדושה, ואמר לו עוד אשר הרבה בגמילות חסדים וצדקה ופיזר נתן לאביונים וכדומה ועוד לא נתקררה דעתו.

שוב אמר לו שרבים השיב מעון ועשה הרבה בעלי תשובה בעולם ובזה נחה ושקטה דעתו של רש"י ז"ל, ונחה דעתו הקדושה מה שמרעישים אתו כל הפמליא של מעלה עד כאן. מובן כי מעשה כזה לא יוכל לספר איש אשר עיני בשר לו, ואך לאדם אשר עיניו משוטטות בעולמות עליונים שומע ורואה מה שלא ישמע לזולתו. יוכל לספר כזאת.

קפב שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו ועונש

זיכוי הרבים שכרה - והיפוכה בלשונות חז"ל. (פרק ה' מ"ח)

כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו מאי טעמא שלא יהא הוא בגיהנם ותלמידיו בג"ע שנאמר (א) כי לא תעזוב נפשי לשאול לא תתן חסידך לראות שחת. וכל המחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה שלא יהא הוא בגן עדן ותלמידיו בגיהנם שנאמר אדם עשוק בדם נפש (ב) עד בור ינוס אל (ג) יתמכו בו.

(יומא פ"ז)

(א) למדנו שהקדוש ברוך הוא מונע את החטא מלהכשילו.

(ב) מחוייב בנפש שנאבדה על ידו.

(ג) שלא יפול אלא מניחים אותו ויפול כבוד גיהנם.

ואשיריהם תשרפון באש א"ר ששת ומה (א) אילנות שאין אוכלים ולא שותים ואין מריחים אמרה תורה השחת שרוף וכלה הואיל ובאה לאדם תקלה על ידם, המתעה את חבריו מדרכי חיים לדרכי מיתה עאכ"ו.

(סנהדרין נ"ד)

(א) של אשרה דכתיב בהו תשרפון באש.

(ב) אלמא תקלה וכו', שאף הם הוזהרו על עבודה זרה.

א"ר יעקב ברה דבת יעקב כל שחבירו נענש על ידו אין מכניסין אותו במחיצתו של הקדוש ברוך הוא דכתיב (א) וגם ענוש לצדיק לא טוב אין לא טוב אלא רע וכתוב (ב) כי לא א-ל חפץ רשע אתה לא יגורך רע צדיק אתה ה' שלא יגור במגורך רע:

(שבת קמ"ט)

(א) וכיון דאינו טוב הרי הוא רע.

(ב) אלמא אינו נכנס במחיצתו.

א"ר אבהו כל המעשה את חבריו לדבר מצוה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו כו'

(סנהדרין צ"ט).

שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו ועונש קפג

משה זכה וזיכה את הרבים. מפני מה זכה משה למאור פנים בעולם הזה מה שעתיד הקדוש ברוך הוא ליתן לצדיקים בעולם הבא מפני שעשה רצונו של הקדוש ברוך הוא ומתאנח על כבודו של הקדוש ברוך הוא ושל ישראל וכל ימיו היה מחמד ומתאוה ומצפה כדי שיהא שלום בין ישראל לאביהם שבשמים:

(תנ"ך רפ"ד)

גם אם מזכה רק יחיד (באופן שעשה כל מה שביכלתו לזכות את הרבים)
נחשב כאילו זיכה את הרבים

כל המזכה את הרבים. עיין תוספות יום טוב שכתב בפירושו דקרא ל"ת חסידוך רבים. הכתיב קדריש. אבל הקרי הוא חסידך לשון יחיד אטו משום דהוא בגיהנם. לא סגי להו לתלמידים עד שיבואו לראותו שם. ישארו הם בגן עדן ולא יבואו לראות כבלע את הקודש. ואם אמנם אמרו בדרשות שהצדיקים רואים בפורענותם של רשעים בגיהנם ושמחים לראות נקם. אם כן גם כשיבוא הוא עמהם לגן עדן. מכל מקום יבואו יחדיו לראות שחת. ולא אמר לא תתן חסידך לראות בשחת. לכן אין זה אלא תפל בלי מלת. גם מה שכתב תוספות יום טוב דבענין דוקא רבים, שבוש הוא בעיני דודאי אפילו זיכה אחד, (מבלי שיכול לזכות יותר) מכלל מזכה רבים יחשב. וכן להיפוך כי הכל הולך אחר הכוונה. שאם היה ביכלתו לזכות רבים. היה עושה. ולא עוד אלא אפילו אחד שזכה לעצמו בלבד. נחשב כמזכה את הרבים. לפי שכולן זוכין על ידו. וכמו שכתוב על הפסוק "ואנכי בעלתי בכס" וגו'. אחד מעיר מזכה את כל העיר. ואחד ממשפחה מזכה כל המשפחה. והיינו נמי לדעתי כשעושה כל מה שביכלתו לזכות גם לאחרים ואף על פי שלא עלתה בידו. המחשבה מצטרפת למעשה. כמו שכתוב כל החושב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלין עליו כאלו עשאה. לפיכך נחשב לו כאלו כבר זיכה את הרבים

קפד שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו ועונש

בפועל. ומועיל גם כן שיזכו רבים על ידו, כאמור. וזהו לדעתי כוונת הקרי והכתיב שניהם לדבר אחד נתכוונו. ודוד על עצמו אמרן. רצה לומר א"ת חסידך וגוי. שהרי עם היותי יחיד לעולם אני חשוב כחסידך רבים, בין לפי המחשבה בין על פי המעשה. וזה נכון וישר. ומתני' דנקטה הרבים. משום סיפא לאשמועינן דזכות הרבים תלוי בו. וחטא הרבים תלויה בו. ולעולם שאין החטא בא על ידו. או ההיפך שאין מספיקין בידו לעשות תשובה. אפילו באחד שזיכה או שהחטיא הדברים אמורים וזיל נמי בתר טעמא. וגם מחמת מחשבתו שניכרת מתוך המעשה, שאילו היה בידו לעשות כן לרבים. היה עושהו, כל זה ברור

(לחם שמים).

